

Zasady opracowywania i wdrażania krajowych systemów powiadamiania i rejestracji

Cele

Krajowy system rejestracji i zgłaszania wypadków przy pracy i chorób zawodowych ma na celu:

- dostarczanie kompleksowych i wiarygodnych danych o częstotliwości występowania wypadków przy pracy i chorób zawodowych;
- publikowanie porównywalnych krajowych statystyk i raportów oraz wniesienie wkładu do danych międzynarodowych;
- informowanie o środkach prewencyjnych dotyczących BHP;
- zapewnianie odpowiednich i skutecznych programów odszkodowawczych dla pracowników. [1]

Zakres i zasięg

Krajowy system rejestracji i powiadamiania powinien obejmować wszystkie gałęzie działalności gospodarczej, wszystkie przedsiębiorstwa oraz wszystkich pracowników, bez względu na ich status zatrudnienia, na terenie całego kraju.

Rejestracji powinny podlegać cztery rodzaje zdarzeń, których wystąpienie należy zgłosić:

1. wypadek przy pracy (zdarzenie wynikające z lub powstałe podczas wykonywania pracy, prowadzące do urazu śmiertelnego lub niekończącego się śmiercią);

2. choroba zawodowa (choroba, która rozwija się w wyniku narażenia na czynniki ryzyka wynikające z wykonywanej pracy);
3. niebezpieczne zdarzenie, które może być przyczyną urazu lub choroby u osób wykonujących pracę lub u innych osób;
4. wypadek w drodze do pracy (wypadek śmiertelny lub skutkujący powstaniem urazów, do którego doszło na bezpośredniej drodze między miejscem pracy a: (i) głównym lub drugorzędym miejscem zamieszkania pracownika; lub (ii) miejscem, gdzie pracownik zwykle spożywa posiłek; lub (iii) miejscem, gdzie pracownik zwykle otrzymuje wynagrodzenie).

Domniemane przypadki chorób zawodowych powinny zostać włączone do systemu rejestracji i powiadamiania. Jak pokazuje doświadczenie, wiele chorób zawodowych przez długi okres przebiega bezobjawowo (niektóre nawet do 20 lat lub dłużej). Ogólnie uznaje się, że działania zapobiegawcze oparte na podejrzaniach, podczas gdy dowody naukowe są opracowywane, mogłyby oszczędzić pracownikom niepotrzebnego narażenia na zagrożenia dla zdrowia. Dlatego też istotne jest gromadzenie stosownych danych dotyczących domniemanych przypadków chorób zawodowych, aby poinformować organy odpowiedzialne o podejrzeniu, że dana choroba może mieć podłoże zawodowe.

Właściwy organ krajowy

Właściwym organem może być ministerstwo, departament rządowy lub inny organ publiczny z uprawnieniami do wydawania regulacji, zarządzeń lub innych instrukcji z mocą prawną.

W porozumieniu z najbardziej reprezentatywnymi organizacjami pracodawców i pracowników właściwy organ odpowiada za określenie wymagań i procedur dotyczących raportowania, rejestracji i zgłaszania wypadków przy pracy, chorób zawodowych oraz, w stosownych przypadkach, niebezpiecznych zdarzeń, wypadków w drodze do pracy i domniemanych przypadków chorób zawodowych, a także dokonywania okresowych rewizji takich wymagań i procedur. [2]

Właściwy organ powinien w szczególności:

- a) określić, które kategorie lub rodzaje wypadków przy pracy, chorób zawodowych, wypadków w drodze do pracy, niebezpiecznych zdarzeń i incydentów podlegają obowiązkowi raportowania, rejestracji i powiadamiania;
- b) opracować i stosować jednolite wymagania i procedury dla pracodawców i pracowników w przedsiębiorstwach, lekarzy, instytucji służby zdrowia i innych organów (w stosownych przypadkach) dotyczące raportowania i rejestracji wypadków przy pracy, przypadków i domniemanych przypadków chorób zawodowych, wypadków w drodze do pracy, niebezpiecznych zdarzeń i incydentów;
- c) opracować i stosować jednolite wymagania i procedury powiadamiania właściwego organu, zakładów ubezpieczeń, inspektoratów pracy, instytucji służby zdrowia i innych bezpośrednio zainteresowanych organów (w stosownych przypadkach) o wypadkach przy pracy, chorobach zawodowych, wypadkach w drodze do pracy i niebezpiecznych zdarzeniach;
- d) ustalić zasady dotyczące niezbędnej koordynacji i współpracy między różnymi organami;
- e) opracować wytyczne, które zostaną przekazane pracodawcom i pracownikom, aby ułatwić im przestrzeganie zobowiązań wynikających z mocy prawa. [3]

Właściwy organ winien ponadto poczynić odpowiednie ustalenia i opracować stosowne systemy prowadzenia badań przez inspektoraty pracy lub inne uprawnione agencje. Co więcej, organ taki będzie odpowiedzialny za sporządzanie i publikację rocznych statystyk wypadków przy pracy i chorób zawodowych.

Polityka krajowa

Po konsultacji z najbardziej reprezentatywnymi organizacjami pracodawców i pracowników właściwy organ powinien określić i wprowadzić w życie spójną politykę krajową mającą na celu zapobieganie wypadkom i urazom wynikającym lub związanym z wykonywaniem pracy lub powstałym podczas jej wykonywania. Efektem tych działań ma być identyfikacja i minimalizacja przyczyn wypadków przy pracy, chorób zawodowych, niebezpiecznych zdarzeń i incydentów, do których dochodzi w środowisku pracy. Po pewnym czasie należy dokonać rewizji tych założeń.

Polityka ta powinna określać ogólne zasady i jednolite procedury dotyczące:

- a) rejestracji, zgłaszania i badania wypadków przy pracy i chorób zawodowych;
- b) rejestracji, zgłaszania i badania wypadków w drodze do pracy, niebezpiecznych zdarzeń i incydentów; oraz
- c) zestawiania, analizy i publikacji statystyk takich wypadków, chorób i zdarzeń.

Wymagania i procedury dotyczące rejestracji i powiadamiania

Państwa członkowskie są zobowiązane stopniowo opracowywać i stosować procedury powiadamiania o wypadkach przy pracy i chorobach zawodowych przez pracodawców, jak również przez inne podmioty, takie jak zakłady ubezpieczeń, instytucje medycyny pracy, lekarzy i inne bezpośrednio zainteresowane organy. [4]

Jednolite wymagania i procedury dotyczące rejestracji i powiadamiania w połączeniu ze standaryzacją informacji, które będą przekazywane różnym organom (tj. właściwemu organowi, inspektoratowi BHP, zakładom ubezpieczeń społecznych), mogłyby pomóc uwzględnić w raportach dotychczas pomijane dane, a także uniknąć liczenia tych samych przypadków więcej niż raz.

Wymagania i procedury dotyczące **rejestracji** będą określały:

- (a) **zobowiązanie pracodawców do:**
- (i) rejestracji wypadków przy pracy, chorób zawodowych, a w stosownych przypadkach niebezpiecznych zdarzeń, wypadków w drodze do pracy i domniemanych przypadków chorób zawodowych;
  - (ii) przekazywania stosownych informacji na temat systemu rejestracji pracownikom i ich przedstawicielom;
  - (iii) zapewnienia odpowiedniego prowadzenia takich rejestrów i ich wykorzystywania do opracowywania środków zapobiegawczych; oraz
  - (iv) powstrzymywania się od podejmowania działań odwetowych i dyscyplinarnych skierowanych przeciwko pracownikowi za zgłoszenie wypadku przy pracy, choroby zawodowej, niebezpiecznego zdarzenia, wypadku w drodze do pracy lub domniemanego przypadku choroby zawodowej;
- (b) **informacje, które należy rejestrować;**
- (c) **okres**, przez który należy utrzymywać takie rejestry; oraz
- (d) środki mające na celu zapewnienie **poufności danych osobowych i medycznych**, którymi dysponuje pracodawca, zgodnie z krajowymi przepisami prawa, uwarunkowaniami i przyjętą praktyką.

[Protokół z 2002 r. do Konwencji dotyczącej bezpieczeństwa oraz zdrowia pracowników i środowiska pracy z 1981 r. \(P 155\), art. 3](#)

Wymagania i procedury dotyczące powiadamiania będą określały:

- (a) **zobowiązanie pracodawców do:**
- (i) powiadamiania właściwych organów lub innych wyznaczonych instytucji o wypadkach przy pracy, chorobach zawodowych, a w stosownych przypadkach o niebezpiecznych zdarzeniach, wypadkach w drodze do pracy i domniemanych przypadkach chorób zawodowych; oraz
  - (ii) przekazywania stosownych informacji na temat zgłoszonych przypadków pracownikom i ich przedstawicielom;
- (b) w stosownych przypadkach ustalenia dotyczące powiadamiania o wypadkach przy pracy i chorobach zawodowych przez **zakłady ubezpieczeń, instytucje medycyny pracy, lekarzy i inne bezpośrednio zainteresowane organy;**
- (c) kryteria, zgodnie z którymi wypadki przy pracy, choroby zawodowe, a w stosownych przypadkach niebezpieczne zdarzenia, wypadki w drodze do pracy i domniemane przypadki chorób zawodowych będą podlegały zgłoszeniu; oraz
- (d) terminy powiadamiania.

[Protokół z 2002 r. do Konwencji dotyczącej bezpieczeństwa oraz zdrowia pracowników i środowiska pracy z 1981 r. \(P 155\), art. 4](#)

Minimalny zakres informacji wymagany w przypadku rejestracji i powiadamiania

Informacje, które należy podać w przypadku rejestracji wypadków przy pracy i chorób zawodowych określa cel programu, taki jak odszkodowanie, środki kontroli zagrożeń dla zdrowia w miejscu pracy, zgodność z wymaganiami dotyczącymi powiadamiania właściwego organu, planowanie i organizacja instytucji medycyny pracy lub badania nad zdrowiem pod kątem epidemiologicznym i medycyny pracy. Niektóre informacje mają kluczowe znaczenie dla każdego z tych celów.

Powiadomienie powinno uwzględniać dane dotyczące:

- a) przedsiębiorstwa, zakładu i pracodawcy;
- b) w stosownych przypadkach: poszkodowanych osób i charakteru ich urazów lub choroby; oraz
- c) miejsca pracy, okoliczności wypadku lub niebezpiecznego zdarzenia, a w przypadku choroby zawodowej – okoliczności narażenia na zagrożenia dla zdrowia. [2]

Krajowe systemy klasyfikacji

Należy opracować, zweryfikować i wdrożyć jednolitą klasyfikację wypadków przy pracy i chorób zawodowych, uwzględniając Kodeks postępowania MOP w zakresie rejestrowania i zgłaszania wypadków przy pracy i chorób zawodowych oraz Międzynarodową Klasyfikację Chorób (ICD) WHO.

Krajowy wykaz chorób zawodowych wraz z zestawem kryteriów diagnostycznych może ułatwić ich uznanie i proces przyznawania odszkodowań.

Roczne statystyki krajowe

Każde państwo członkowskie będzie publikować statystyki opracowywane na podstawie powiadomień i innych dostępnych informacji w taki sposób, aby były reprezentatywne dla całego kraju w odniesieniu do wypadków przy pracy, chorób zawodowych, a w stosownych przypadkach niebezpiecznych zdarzeń i wypadków w drodze do pracy, jak również ich analizę. [2] Statystyki będą opracowywane zgodnie z systemami klasyfikacji, które odpowiadają najnowszym stosownym systemom międzynarodowym sporządzonym pod

[Rekomendacja MOP zawierająca wykaz chorób zawodowych z 2002 r. \(nr 194\)](#) może być źródłem dla zbudowania, rozwinięcia lub umocnienia i ujednoczenia krajowych systemów rejestracji i powiadamiania oraz do przyznawania odszkodowań z tytułu urazów powstałych podczas wykonywania pracy. Rekomendacja ta proponuje innowacyjną i uproszczoną procedurę regularnego aktualizowania wykazu za pośrednictwem trójstronnych spotkań ekspertów zwoływanych przez Radę Administracyjną MOP.

[Wykaz chorób zawodowych](#), który został zaktualizowany w 2010 r., odzwierciedla najnowszy stan wiedzy w zakresie identyfikacji i uznawania chorób zawodowych, a państwa członkowskie wykorzystują go w procesie opracowywania i aktualizacji własnych wykazów krajowych. Wykaz ułatwia identyfikację domniemyanych chorób zawodowych i pomaga krajom w zapobieganiu, raportowaniu, rejestracji i przyznawaniu odszkodowań poszkodowanym pracownikom. „Otwarte pozycje” w wykazie, które są przeznaczone dla nowych chorób, uzupełnia się w toku bieżącej działalności higienistów i lekarzy, jak również pracodawców, pracowników i organów władzy rządowej.

patronatem Międzynarodowej Organizacji Pracy lub innych właściwych organizacji międzynarodowych. [2] Wszystkie stosowne klasyfikacje zostały załączone do rezolucji w sprawie statystyk urazów powstałych podczas wykonywania pracy (w wyniku wypadków przy pracy) uchwalonej podczas 16. Międzynarodowej Konferencji Statystyków Pracy (październik 1998 r.). Statystyki wypadków przy pracy, chorób zawodowych i niebezpiecznych zdarzeń powinny zawierać częstotliwość i zasięg ich występowania oraz wskaźnik ciężkości. Dane statystyczne powinny być obliczane dla głównych sektorów działalności gospodarczej, zawodu, wieku, płci i innych grup, jeśli będzie to możliwe.

Wykorzystywanie i zastosowanie danych dotyczących wypadków przy pracy i chorób zawodowych

Analiza charakterystyki wypadków śmiertelnych związanych z wykonywaną pracą oraz wypadków przy pracy niekończących się śmiercią i chorób zawodowych ma decydujące znaczenie dla ustalenia priorytetów i określenia skutecznych strategii zapobiegawczych w zakresie BHP.

Rzetelne dane wysokiej jakości dotyczące wypadków przy pracy i chorób zawodowych stanowią wiarygodną podstawę do:

- > opisywania stanu zdrowia populacji osób pracujących według branży i grup społeczno-ekonomicznych;
- > podejmowania właściwych decyzji w zakresie BHP;
- > identyfikacji obszarów priorytetowych w kontekście polityki i strategii dotyczących BHP;
- > wdrażania działań prewencyjnych i kontrolnych na szczeblu sektora przedsiębiorstw, sektora przemysłowego i krajowym;
- > planowania strategii i programów odszkodowawczych i rehabilitacyjnych;
- > oferowania wsparcia w przestrzeganiu przepisów dostosowanego do konkretnych potrzeb;
- > zachęcania do prowadzenia badań epidemiologicznych w kontekście medycyny pracy;
- > opracowywania stosownych programów szkoleniowych i edukacyjnych;
- > podnoszenia poziomu świadomości i zwracania uwagi mediów i opinii publicznej na główne wyzwania w zakresie BHP.

Copyright © International Labour Organization 2017

Tłumaczenie:
Centralny Instytut Ochrony Pracy – Państwowy Instytut Badawczy,
ul. Czerniakowska 16, 00-701 Warszawa,
tel. 22 623 37 22, 22 623 36-89, www.ciop.pl

Bibliografia

- [1] [National System for Recording and Notification of Occupational Diseases – Practical guide](#), MOP, Genewa, 2013 r.
- [2] [Protokół z 2002 r. do Konwencji dotyczącej bezpieczeństwa, zdrowia pracowników i środowiska pracy z 1981 r. \(P 155\)](#).
- [3] [Recording and notification of occupational accidents and diseases. An ILO code of practice](#), MOP, Genewa, 1996 r.
- [4] [Konwencja dotycząca bezpieczeństwa, zdrowia pracowników i środowiska pracy z 1981 r. \(nr 155\)](#)